

Doorontwikkeling duurzame klanteisspecificatie

Advies over de doorontwikkeling van de duurzame KES

Rijkswaterstaat

6 maart 2023

Project Doorontwikkeling duurzame klanteisspecificatie
Opdrachtgever Rijkswaterstaat

Document Advies over de doorontwikkeling van de duurzame KES
Status Definitief
Datum 6 maart 2023
Referentie 133975/23-004.006

Projectcode 133975
Projectleider Ir. J. Pots
Projectdirecteur Ir. J.F. Kramer

Auteur(s) Ir. B. Kreike
Gecontroleerd door Ir. J. Pots
Goedgekeurd door Ir. J. Pots

Paraaf

Adres Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V.
Leeuwenbrug 8
Postbus 233
7400 AE Deventer
+31 (0)570 69 79 11
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1	BEGRIPPENLIJST EN AFKORTINGEN	4
2	INLEIDING	5
2.1	Algemeen	5
2.2	Doel van de rapportage	5
2.3	Methodiek	5
2.4	Leeswijzer	6
3	RESULTATEN	7
3.1	Het KES proces binnen Rijkswaterstaat	7
3.2	Resultaten van de interviews	8
3.3	Analyse t.o.v. basisspecificatie	10
4	CONCLUSIE	11
5	VERBETERMAATREGELEN	12
5.1	Structuur en inhoud	12
5.2	Organisatorisch	13
5.3	Aanpak	13
	Laatste pagina	13
	Bijlage(n)	Aantal pagina's
I	Interviewvragen	1
II	Analyse KES VS BS	2
III	Filterbare KES In Excel	1
IV	Filterbare KES In Excel	

1

BEGRIPPENLIJST EN AFKORTINGEN

Begrip/afkorting	Omschrijving
BS	Basisspecificatie
Duurzame KES	Best Practices Klanteisspecificaties t.b.v. duurzaamheid in interne opdrachtverlening voor klimaat- en energieneutrale en circulaire rijksinfrastructuurprojecten, V1.2 van 29 juli 2021
GPO	Grote Projecten en Onderhoud
Klanteis	de vertaling van een behoefte, verwachting of randvoorwaarde van een stakeholder ten aanzien van het te ontwikkelen systeem
Klantvraag	verzameling van door stakeholders geuite behoeften, verwachtingen of randvoorwaarden (tijd, geld, etc.) voortkomend uit het vervullen van hun rol in relatie tot het systeem
Klanteisenspecificatie (KES)	document dat de klantvraag specificeert inclusief afspraken over uit te voeren verificaties en validatie
POF	Projectopdrachtformulier
PPO	Programma's, Projecten en Onderhoud
RWS	Rijkswaterstaat
Stakeholder	organisatie, bedrijf, vertegenwoordiger of persoon die (mogelijk) belang heeft bij het te realiseren systeem. Ook wel klant of belanghebbende genoemd.
Systeem	afhankelijk van het gestelde doel, binnen de totale werkelijkheid te onderscheiden verzameling elementen, die onderlinge relaties hebben
V&P	Verkenning en Planuitwerking
W+B	Witteveen en Bos Raadgevende ingenieurs B.V.

2

INLEIDING

2.1 Algemeen

Rijkswaterstaat heeft de ambitie uiterlijk in 2030 volledig klimaatneutraal te zijn en circulair te werken. Om invulling te geven aan deze ambitie is door RWS o.a. een klanteisspecificatie (KES) opgesteld die door meerdere organisaties binnen RWS gebruikt kan worden genaamd "Best Practices Klanteisspecificaties ten behoeve van duurzaamheid in interne opdrachtverlening voor klimaat-en energieneutrale en circulaire rijksinfrastructuurprojecten, V1.2", hierna genoemd "duurzame KES". Deze duurzame KES bevat handvatten op objecttype- en projectfase-niveau voor het verduurzamen van projecten. Rijkswaterstaat wenst graag dat de duurzame KES nog effectiever/efficiënter aansluit op de werkzaamheden van de verschillende RWS-organisaties en heeft W+B gevraagd een analyse uit te voeren naar de ontwikkelmogelijkheden van de duurzame KES.

2.2 Doel van de rapportage

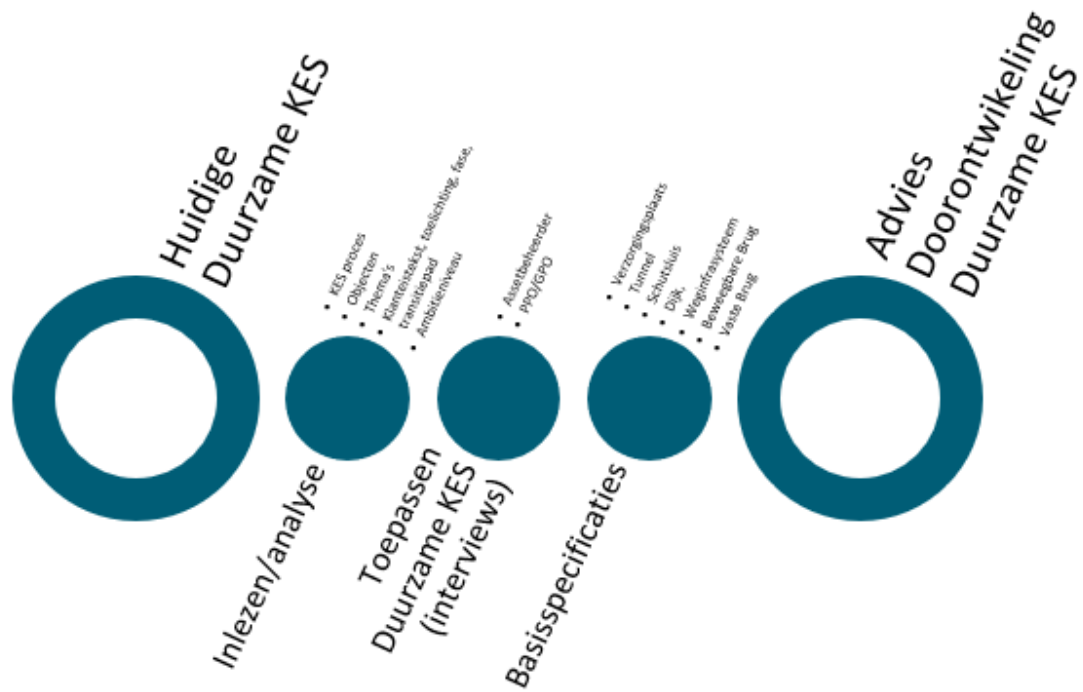
Het doel van het rapport is om te bepalen hoe de duurzame KES kan worden doorontwikkeld en vaker toegepast kan worden binnen Rijkswaterstaat om bij te dragen aan de ambities van 2030. Bij het bepalen van de ontwikkelmogelijkheden is tevens beschouwd of klanteisen van de duurzame KES al zijn opgenomen in basisspecificaties of dat deze klanteisen geschikt zijn om op te nemen in basisspecificaties.

2.3 Methodiek

Om de ontwikkelmogelijkheden in kaart te brengen is er in eerste instantie een analyse uitgevoerd op de duurzame KES, zijn implementatie in de huidige situatie binnen RWS en het reguliere KES-proces. De analyse had betrekking op de huidige KES werkwijze van RWS, de structuur van de duurzame KES, de inhoud van de eisen en de borging van eisen in meerdere basisspecificaties.

Aanvullend op bovengenoemde werkzaamheden zijn er twee Excel bestanden opgesteld. Eén bestand voor een overzichtelijke structurering van klanteisen uit de duurzame KES (d.m.v. filterfuncties) te vinden in bijlage III. En één bestand om de klanteisen eenvoudig te kunnen importeren naar Grip, te vinden in bijlage IV. Beide bestanden dienen ter ondersteuning/vereenvoudiging van het KES-proces voor de GPO/PPO-teams. Afbeelding 2.1 geeft een weergave van de onderdelen die zijn behandeld voor de analyse van de duurzame KES.

Afbeelding 2.1 Processtappen analyseren duurzame KES

2.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van het klanteisen proces van Rijkswaterstaat, de resultaten van de interviews en de analyse van de duurzame KES. De resultaten zijn samengevat in een conclusie in hoofdstuk 4 en in hoofdstuk 5 zijn de benodigde verbeterstappen met een korte aanpak toegelicht.

3

RESULTATEN

3.1 Het KES proces binnen Rijkswaterstaat

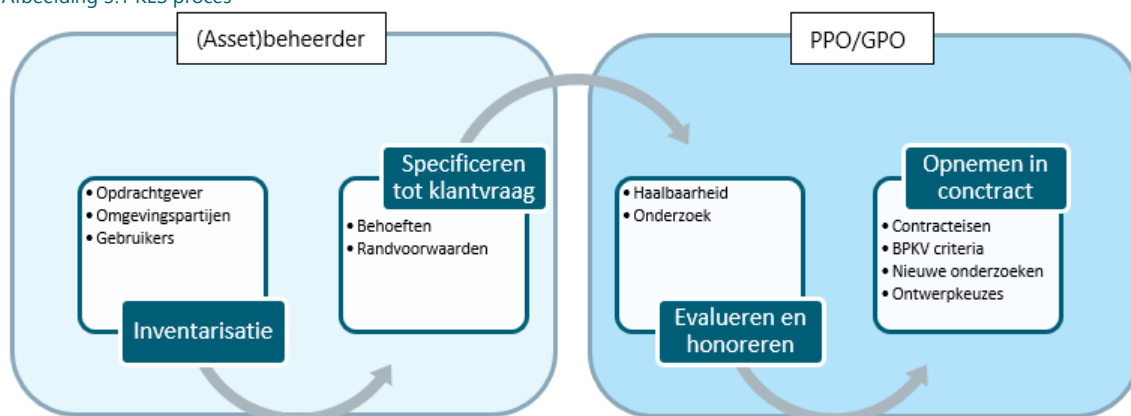
Klanteisspecificaties (KES) worden gebruikt om de klantvraag en klantbehoefte vast te leggen die worden opgehaald in het primaire proces van de aanleg & onderhoud van Rijkswaterstaat (Werkwijze SE van RWS). De KES is een document dat de klantvraag specificiert maar het geeft ook de probleemstelling, System of Interest (SOI), eisen en wensen per klant weer. Het klanteisenproces is een proces voor het vertalen van de klantvraag naar het genereren van oplossingen (ontwerpen) en contracteisen van een project. De KES bevat dus klanteisen die invulling geven aan de oplossing voor het project maar kunnen ook lijden tot eisen m.b.t. het proces behorend bij het project.

Om tot klanteisen te komen worden de behoeften en randvoorwaarden van opdrachtgever, omgevingspartijen en gebruikers (PPO, GPO, (asset)beheerder, etc.) in beeld gebracht en geformuleerd tot een klantvraag en vastgelegd in de KES. In samenspraak met deze stakeholders wordt de klantvraag zo concreet mogelijk opgesteld tot een klanteis. Voor de (asset)beheerder wordt dit vaak gedaan door de regisseur assetmanagement (RAM) en vastgelegd in de POF.

Binnen RWS zijn er standaard normen, richtlijnen en eisen voor verschillende objecttypen (RTD's, eisensets en basisspecificaties), dit zijn geen eisen die via het klanteisenproces binnen komen en deze hoeven het honoreringsproces dan ook niet te doorlopen. Het zijn standaard contracteisen die elk project moet meenemen. Hiermee wordt kwaliteit geborgd en wordt er gezorgd dat niet elk project het hele proces voor de eisen hoeft te doorlopen. Bij aanvullende eisen kunnen deze wel via het klanteisenproces aangeleverd worden.

Het PPO- en GPO-team bepalen d.m.v. impact/haalbaarheidsanalyse samen of klanteisen worden gehonoreerd. De gehonoreerde en afgewezen klanteisen worden opgenomen in de KES. Tijdens het ontwikkelen van de KES wordt er iteratief getoetst in hoeverre de klanteisen invulling geven aan de klantvraag. Een gehonoreerde klanteis kan leiden tot een actie (o.a. onderzoek of opstellen BPKV-criterium), risico of contracteis (systeemeis of proceseis). Na het KES-proces wordt verder gewerkt aan het opstellen van de systeemspecificatie door systeemeisen of ontwerpkeuzes af te leiden uit de gehonoreerde klanteisen. Het KES proces, de verantwoordelijkheid van de (asset)beheerder en PPO/GPO is schematisch weergegeven in afbeelding 3.1.

Afbeelding 3.1 KES proces

3.2 Resultaten van de interviews

De duurzame KES is erop gericht duurzaamheid, meer specifiek energie & klimaat en circulariteit, al in de beginfase van de interne opdrachtverlening mee te nemen door het gebruik van voorbeeld duurzame klanteisen voor verschillende objecttypen en past daardoor binnen het reguliere KES-proces zoals beschreven in paragraaf 3.1. Met het gebruik van duurzame klanteisen wil RWS-handvaten bieden voor de RWS-dienstonderdelen (regio (asset)beheerder, PPO en GPO) om bij te dragen aan de ambities van 2030. Voor de (asset)beheerder dienen de duurzame KES ter inspiratie om energie & klimaat en circulariteit te integreren binnen haar behoeften en randvoorwaarden. PPO/GPO dient hierop een vertaalslag uit te voeren, zoals beschreven in paragraaf 3.1.

Aan de hand van de interviews is onderzocht of de duurzame KES regelmatig wordt gebruikt binnen de RWS-organisaties en de ervaringen met het toepassen ervan. De volgende werknemers binnen de RWS-organisaties zijn geïnterviewd:

- een regisseur (asset)managers;
- een regio (asset)beheerder;
- een contractadviseur bij PPO;
- een technisch manager bij PPO;
- een duurzaamheidsadviseur/technisch manager bij PPO;
- een duurzaamheidsadviseur bij GPO.

In bijlage I kunnen de interviewvragen teruggevonden worden. De interviews hebben via een open benadering plaatsgevonden om zoveel mogelijk input te krijgen van de geïnterviewden. De resultaten van de interviews zijn hieronder samengevat weergegeven.

Alle RWS'ers die zijn geïnterviewd beaamden de meerwaarde van een duurzame KES en zijn van mening dat de duurzame KES de projecten (klein en groot) kan verduurzamen doordat de duurzame KES verplichtingen oplegt aan PPO/GPO vanuit de (asset)beheerder.

Uit de interviews zijn de onderstaande drie resultaten opgehaald waarop verbeteringen mogelijk zijn:

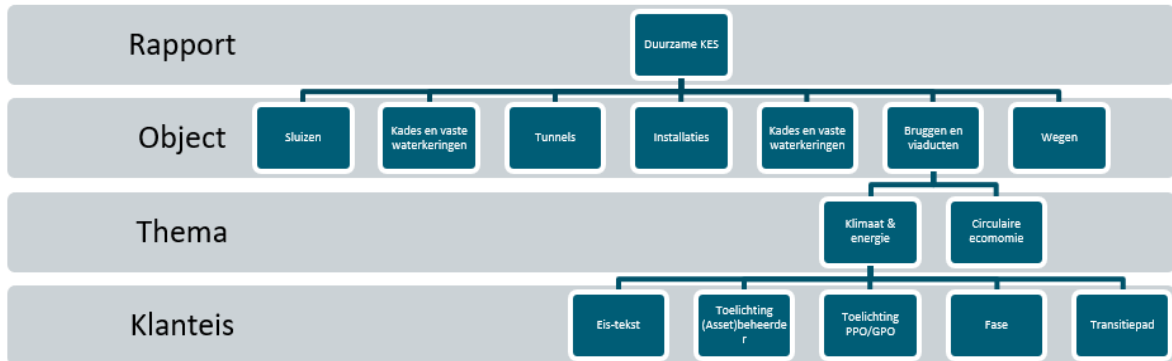
- structuur van de duurzame KES;
- inhoud van de duurzame KES;
- ervaring met het toepassen van de duurzame KES.

Structuur van de duurzame KES

De duurzame KES is opgebouwd uit 7 objecten; Wegen, Bruggen en Viaducten, Sluizen, Tunnels, Installaties, Kades en vaste waterkeringen, Vaargeulonderhoud en Vaarwegen. De eisen die vallen onder elk object zijn onderverdeeld in twee thema's; klimaat & energie en circulaire economie. Voor elke klanteis is aangegeven op welke fase (verkenning, planuitwerking, realisatie en onderhoud) en transitiepad (Kunstwerken, Wegverharding, Kustlijnverzorging en vaargeulonderhoud, Weg-, dijk- en spoomaterieel) de eis betrekking heeft.

Bij elke klanteis is een toelichting gegeven voor zowel de (asset)beheerder als PPO en GPO. Zie afbeelding 3.2 voor een schematische weergave van de duurzame KES waarbij het object 'Bruggen en Viaducten' is uitgelicht voor Thema 'klimaat & energie'.

Afbeelding 3.2 Duurzame KES rapport structuur

Door deze structuur zijn er veel eisen dubbel opgenomen. Dit heeft als resultaat dat de duurzame KES als complex wordt ervaren door de geïnterviewden en daarom vaak nog beperkt wordt toegepast.

Inhoud van de duurzame KES

De eisteksten zijn vrij breed opgesteld en zijn vaak niet één op één toepasbaar in projecten. Door middel van de bijbehorende toelichting dient de eis-tekst specifiek gemaakt te worden voor het desbetreffende project om mee te geven als contracteis, onderzoek of tot een criterium voor een BPKV en dit vergt vaak nog veel werk terwijl deze tijd vaak niet beschikbaar is. De toelichting kan ondersteunend werken maar is vaak ook niet specifiek genoeg. Daarnaast is ook vaak onduidelijk of de klanteis een verplichting betreft voor het proces van het PPO-team of juist een verplichting is voor de opdrachtnemer bij realisatie. De geïnterviewden hadden hierdoor de wens om de duurzame KES meer maatregelgericht te laten zijn om de toepasbaarheid te vergroten. Bijvoorbeeld eenvoudige toepasbare maatregelen (denk aan het toepassen van verjongingscrème voor asfalt) die makkelijk één op één zijn over te nemen voor een project.

RWS-ervaring met het toepassen van de duurzame KES en de gewenste toepassing

Tijdens de interviews gaf slechts 1 van de 6 geïnterviewden aan de duurzame KES eerder te hebben toegepast in een project. Tijdens de interviews is daarom aan de overige 5 geïnterviewden de vraag gesteld hoe de duurzame KES het beste kan worden toegepast in de organisatie. Hieronder wordt beschreven hoe de duurzame KES het beste kan worden ingezet vanuit het perspectief van de (asset)beheerder en PPO/GPO.

(Asset)beheerder

Bij de (asset)beheerder wordt er gekeken naar het Projectopdrachtformulier (POF) en de meegegeven behoeften en randvoorwaarden van de regio (asset)beheerder. Uit de ervaringen blijkt dat de eisen van een (asset)beheerder diffuus zijn opgesteld, bijvoorbeeld "Zo duurzaam mogelijk" of "Sturen op hergebruik" en dat dit vaak lastig specifieker te maken is door PPO/GPO. Volgens de geïnterviewde (asset)beheerders komt dit door het ontbreken van kennis en kunde op het gebied van energie & klimaat en circulariteit. De (asset)beheerder formuleert zelf behoeften en randvoorwaarden m.b.t. energie & klimaat en circulariteit zonder het gebruik van de duurzame KES hoewel de duurzame KES wel bekend is binnen haar organisatie. Er wordt in mindere mate stilgestaan zich hierin te verdiepen, mede door een gebrek aan tijd en capaciteit.

Vanuit de (asset)beheerder(s) is meegegeven het volgende benodigd te hebben voor het vaker toepassen van de klanteisspecificatie:

- aanspreekpunten nodig te hebben om zich te adviseren in het opstellen van duurzaamheidsmaatregelen en randvoorwaarden;
- duidelijkere klanteisen zoals voorbeelden of een keuzemenu die niet te veel tijd vereisen en makkelijk zijn te implementeren en aansluiten bij de standaarden (zoals basispecificaties, RTD's en eisen sets) van RWS.

PPO/GPO

Door de diffuse eisen die uit de POF voortkomen dient er eerst in grote mate afstemming met de (asset)beheerder plaats te vinden om de klanteisen te concretiseren. Als de (asset)beheerder de eis heeft "de sluis moet duurzamer" blijkt na afstemming het te gaan over het hergebruik van de sluisdeuren. Om uiteindelijk tot de concrete KES te komen vergt veel tijd die vaak niet beschikbaar is.

Ook bij PPO wordt er niet tot nauwelijks gebruik gemaakt van de duurzame KES. Dit heeft voornamelijk te maken met dat PPO volgens de werkwijze SE niet is toegestaan klanteisen aan zichzelf op te leggen. De duurzame KES zou wel kunnen worden gebruikt om concrete maatregelen voor te schrijven aan een marktpartij, maar niet om zelf als PPO procesmatige onderzoeken op te starten.

Vanuit PPO/GPO zijn de volgende adviezen meegegeven:

- POF en KES zouden dichter naar elkaar toe moeten groeien en één geheel moeten vormen. Tevens zou het helpen dat er additionele informatie wordt meegestuurd zodat hier sneller en concreter op geanticipeerd kan worden om deze naar een klanteis/contracteis te vertalen;
- meer handvaten voor de (asset)beheerder om haar behoeften en randvoorwaarden te concretiseren gezien een daadwerkelijke impact kan worden gemaakt in een vroeg stadium;
- meer overzicht en structuur in de duurzame KES aanbrengen door bijvoorbeeld het toepassen van filterfuncties of een verdiepingstap in de thema's;
- andere thema's zijn ook van belang om op te nemen in de duurzame KES, denk aan leefomgeving, maatschappelijk en verantwoordelijk inkopen en biodiversiteit. Deze zijn echter geen onderdeel van KCI.

3.3 Analyse t.o.v. basisspecificatie

De inhoud van de duurzame KES is daarnaast vergeleken met verschillende Basisspecificaties (BS); Verzorgingsplaats, Tunnel, Schutsluis, Dijk, Weginfrasysteem, Beweegbare Brug en Vaste Brug. De borging van duurzame KES in de basisspecificatie is nagelopen ter voorkoming van overlap tussen de documenten.

Geen klanteisen uit de duurzame KES zijn op dit moment geborgd in de BS. Wel vindt er overlap plaats tussen de duurzame KES en BS Beweegbare Brug, met name op het onderwerp losmaakbaarheid (thema "circulaire economie")

In bijlage II is de analyse bijgevoegd en is per klanteis weergegeven of de inhoud van de eis concreet genoeg is, het ambitieniveau m.b.t. duurzaamheid en circulariteit voldoende is en of deze klanteis dient te worden opgenomen in de BS.

4

CONCLUSIE

Uit de interviews is naar voren gekomen dat (asset)beheerders en PPO-teams het een uitdaging vinden om duurzaamheid concreet een plek te geven in de projecten. De (asset)beheerders zeggen dat ze geen tijd hebben om zich te verdiepen in documenten zoals de duurzame KES die zijn gemaakt om hen hierbij te helpen en/of vinden deze documenten onvoldoende behulpzaam en/of concreet. Daarnaast is er een onduidelijk beeld welke eisen onder een bepaald type object vallen, namelijk het object 'installaties' heeft eisen die voor meerdere objecten geldt o.a. beweegbare bruggen en sluizen. Ook geven (asset)beheerders aan dat er onvoldoende duurzaamheidsadviseurs zijn die hen kunnen adviseren. Dit leidt tot onduidelijke en/of zeer abstracte KES van de (asset)beheerder, zoals 'zo duurzaam mogelijk' of 'stuur op hergebruik'.

Hierdoor kost het PPO vervolgens veel tijd om uit te vinden welke wens de (asset)beheerder echt heeft. Deze tijd is er meestal niet, waardoor er niets wordt gedaan met de duurzame KES in het contract. Ook is het door de onduidelijke duurzame KES van de (asset)beheerder lastig voor PPO om, indien nodig, tijdig actie te ondernemen door bijvoorbeeld onderzoeken (zoals een energiescan) te laten uitvoeren.

Met name de beschikbaarheid van kennis bij de (asset)beheerder en aanspreekpunten om concreet haar behoeften te formuleren vormt hier een knelpunt. Een verbeterde, lees vooral meer concrete, duurzame KES kan hier volgens alle geïnterviewden een oplossing voor zijn.

Het gedachtegoed om de duurzame KES hiervoor als handvat te gebruiken binnen de RWS-organisaties is een goede manier en wordt enthousiast ontvangen door zowel de (asset)beheerder als de PPO-teams. De praktijk laat echter zien dat er in mindere mate gebruik wordt gemaakt van de duurzame KES terwijl deze wel bekend is binnen de organisaties. De redenen hiervoor lopen uiteen maar zijn gerelateerd aan te weinig tijd, kennis, budget of capaciteit. Ook is het voor PPO ingewikkeld om zichzelf gedurende een project klanteisen op te leggen op het gebied van duurzaamheid en zullen deze klanteisen dus vanuit de assetmanager moeten worden gesteld.

Een andere conclusie is dat geen van de klanteisen uit de duurzame KES zijn geborgd in de BS met uitzondering van sommige eisen in de BS 'Beweegbare Brug'. Er zijn duurzame klanteisen die geschikt zouden kunnen zijn in een BS, met name eisen gerelateerd aan het thema 'klimaat & energie', maar die behoeven daarvoor wel een aanscherpingsslag. Daarnaast zijn veel van de klanteisen eerder proceseisen voor de opdrachtnemer realisatie. Dergelijke proceseisen dienen te worden opgenomen in de vraagspecificatie proces i.p.v. de BS.

Gezien het zwaartepunt vooral ligt bij de (asset)beheerder om concreter behoeften en randvoorwaarden te formuleren dient de duurzame KES hier juist handvaten te bieden. Om hierin te voorzien dient er:

- op zowel structuur als inhoud van de duurzame KES verbeteringen aangebracht te worden met meer eisen op maatregelniveau;
- moet de duurzame KES een prominentere plek krijgen in de Rijkswaterstaat organisatie en het opdrachtverleningsproces.

5

VERBETERMAATREGELEN

5.1 Structuur en inhoud

Structuur

De volgende stappen dienen ondernomen te worden m.b.t. de structuur van de duurzame KES:

- het gebruik van subthema's voor een betere onderverdeling van de klanteisen. Zowel 'klimaat & energie' als 'circulaire economie' zijn twee brede begrippen. Zo kan er bijvoorbeeld beter gestuurd worden op demontage of op recyclen van materialen bij het thema 'circulaire economie';
- het ambitieniveau (innoveren, uniformeren en produceren) koppelen aan de klanteisen geeft ook PPO/GPO een beeld wat de grootte van de stap is die de (asset)beheerder wil maken. Door het voor ogen hebbende ambitieniveau kan PPO/GPO hierop concreter adviseren en afstemmen;
- de dubbele klanteisen moeten op een algemeen niveau worden gekoppeld en daar specifiek worden gemaakt om dubbele klanteisen te voorkomen. Om informatieverlies zodanig te reduceren dienen alleen de belangrijke object specifieke voorbeelden te worden opgenomen.

Inhoud

De volgende stappen dienen ondernomen te worden m.b.t. de eisteksten van de duurzame KES:

- het concretiseren van de klanteisen naar concrete maatregelen en deze koppelen aan de informatie die reeds beschikbaar is binnen RWS. Op de huidige wijze is het namelijk lastig voor de (asset)beheerder SMART (er) te formuleren. De laatste revisie van de duurzame KES was rond de start van het ontwikkelen van de transitiepaden en de bijbehorende roadmaps. De eistekst (en toelichtingen) zouden mogelijk aangepast kunnen worden aan de hand van de doelstellingen per mijlpaal die er gehaald dient te worden. Als de (asset)beheerder weet dat de werkzaamheden van haar object in een bepaald jaartal gaan plaatsvinden kan er al veel sneller invulling gegeven worden aan b.v. de waardes in reductie die moet plaatsvinden op het gebied van CO₂, NO_x, etc. Wijzigingen t.a.v. de doorontwikkeling van de roadmaps kunnen dan makkelijker vertaald worden in nieuwe revisies van de duurzame KES;
- het nalopen van klanteisen op relevantie gezien de laatste revisie van de duurzame KES plaats heeft gevonden in 2021. Mogelijkerwijs is er al wet- en regelgeving aanwezig waardoor bepaalde eisen niet meer relevant zijn voor de duurzame KES;
- het omhoogtillen van het ambitieniveau van verschillende klanteisen;
- een kolom toevoegen die duidelijk maakt wie aan de lat staat voor de betreffende klanteis. Bijv. wie de energiescan moet of kan uitvoeren en wat de voor- en nadelen zijn om het door de een of door de ander te laten doen;
- een kolom opnemen met (een) suggestie(s) hoe de KES verwerkt kan worden in het contract door PPO.

5.2 Organisatorisch

De volgende stappen dienen ondernomen te worden op organisatorisch vlak binnen de RWS-organisaties:

- een dwingend karakter geven aan de duurzame KES binnen de organisatiestructuren van RWS gezien deze nog onvoldoende wordt gebruikt door deze te verplichten in de POF;
- het naar elkaar toe laten groeien van de structuur van POF en KES zodat het makkelijker wordt extra informatie mee te sturen vanuit de (asset)beheerder naar PPO. PPO kan hierdoor sneller de benodigde concrete acties ondernemen b.v. de informatie over aanwezige laadpunten als er op elektrisch materieel gestuurd wordt;
- inzetten op een goede implementatie binnen de organisatie zodat de relevante RWS'ers veel bekender zijn met de duurzame KES.

5.3 Aanpak

Voor het verbeteren van de structuur en inhoud van de duurzame KES wordt geadviseerd een werksessie achtige benadering te hanteren per objectsoort/type. Op basis van beschikbare tijd en impact zal er geprioriteerd moeten worden welke objectsoort/type verbeterd dient te worden. Tijdens de interviews is gemerkt dat veel van de geïnterviewden al veel informatie beschikbaar hebben die als maatregel kunnen worden opgenomen en gaat het er daarbij dus om dat de juiste informatie wordt opgehaald. Daarnaast is ook al veel uitgezocht en kan door een connectie te maken met o.a. de handreiking circulair inkopen ook op maatregelniveau een klanteis worden geformuleerd waar een (asset)beheerder en PPO-team mee aan de slag kan. Na het aanscherpen van de duurzame klanteisen dient er opnieuw de analyse plaats te vinden of deze eisen kunnen worden opgenomen in de basisspecificaties.

Bijlage(n)

BIJLAGE: INTERVIEWVRAGEN

Vragen/ontwerpen

Introductie/voorstellen

Welke rol vervul je binnen bij RWS?

Hoe speelt duurzaamheid een rol binnen deze werkzaamheden?

Welke rol en verantwoordelijkheden heb je gedurende het uitvoeren van projecten?

Heb je de duurzame KES al eens toegepast en zo ja, hoe vaak?

Welke waarde hecht je aan de duurzame KES?

Hoe kan de duurzame KES je ondersteunen in je werk en zou je het toepassen?

Wat waren je ervaringen met het toepassen van de KES?

Algemene vragen t.a.v de KES

Hoe zou de duurzame KES kunnen worden verbeterd zodat je deze beter en eenvoudiger kan toepassen bij projecten? Mocht er geen concreet antwoord komen zie onderstaande vragen.

Wat vind je van de onderverdeling in verschillende objecttypes (b.v. tunnels en wegen) en ontbreekt hierin iets?

Is het format van de huidige KES voldoende?

Is het niveau/informatie van de eisen concreet/toereikend genoeg om toe te passen als klanteis?

Wat is het ambitieniveau op het gebied van duurzaamheid dat deze KES moet vervullen? Denk hierbij aan o.a. proventechnology t.o.v. stappen vooruitzetten.

Hoe kan de toepasbaarheid/gebruikersgemak van de duurzame KES kunnen worden vergroot?

Wat is volgens jou de status/toepasbaarheid van de KES en hoe zou je deze toepassen?

Wat heb je nodig om de duurzame KES toe te passen (mogelijk belemmeringen)?

Vragen/ontwerpen

Wat heeft je collega nodig om de duurzame KES toe te passen (mogelijk belemmeringen)?

Hoe kan de duurzame KES beter bekend en gebruikt gaan worden binnen de RWS-organisatie?

Klimaat- en energieneutraal

Zijn er eisen op het gebied van klimaat- en energieneutraal die op dit moment kunnen worden verbeterd?

Ontbreken er thema's op het gebied van klimaat- en energieneutraal die op dit moment ontbreken en moeten worden aangevuld?

Circulariteit

Zijn er eisen op het gebied van circulariteit die op dit moment kunnen worden verbeterd?

Ontbreken er thema's op het gebied van circulariteit die op dit moment ontbreken en moeten worden aangevuld?

Afsluiting

Zijn er nog overige zaken t.a.v. de duurzame KES die wij niet hebben besproken tijdens dit interview maar nog wel meegenomen moeten worden bij het verbeteren van de duurzame KES en wat helpt je of je collega?

BIJLAGE: ANALYSE KES VS BS

In het Excelbestand genaamd "133975 KES vs BS" is de analyse van de KES en de basisspecificatie bijgevoegd. In het Excelbestand staan 19 kolommen. De beschrijving van elke kolom is weergegeven in onderstaande tabel.

Kolomnaam	Omschrijving
Thema	De klanteisen kunnen gefilterd worden op het relevante thema 'klimaat en energie' en 'circulaire economie'
Object	De klanteisen kunnen gefilterd worden op 8 objecttypen; bruggen en viaducten, installaties, kades en vaste waterkeringen, sluizen, tunnels, vaargeulonderhoud, vaarwegen, wegen.
Hoofdstuk	Betreffende hoofdstuk nummer behorende bij de klanteis uit het Duurzame KES rapport
Eisnummer	Betreffende het eisnummer behorende bij de klanteis uit het Duurzame KES rapport
Toelichting voor beheerder	Betreffende de toelichting behorende bij de klanteis uit het Duurzame KES rapport
<i>Toelichting GPO/PPO</i>	Betreffende de toelichting behorende bij de klanteis uit het Duurzame KES rapport
Fase	De fase (verkenning, planuitwerking, realisatie en onderhoud) waar de klanteis betrekking op heeft
Transitiepad	Het transitiepad waar de klanteis aan bijdraagt (er zijn 4 transitiepaden: Weg-, Dijk- en Spoormaterieel,, voorheen bekend als bouwplaats en bouwlogistiek Kunstwerken, Kustlijnzorg en Vaargeulonderhoud en Wegverharding)
Eis mogelijk geschikt voor BS (Ja/Nee)	Geschiktheid of de eis opgenomen kan worden in de Basisspecificaties; Verzorgingsplaats, Tunnel, Schutsluis, Dijk, Weginfrasysteem, Beweegbare Brug en Vaste Brug.
Toelichting	Reden om de klanteis wel of niet op te nemen in de Basisspecificatie
Is eis relevant? (Ja/Nee)	Relevantie van de klanteis om te gebruiken bij het behalen van de Duurzaamheidsambities
Dient eis opgenomen te worden in VSP? (Ja/Nee/n.v.t.)	Is de klanteis eerder een proceseis om opgenomen te worden in de Vraagspecificatie Proces?
Komt er een maatregel of actie voort uit de eis specifiek bedoelt voor het PPO-team? (Ja/Nee/n.v.t.)	De inhoud van de klanteis is geanalyseerd of deze betrekking heeft op een maatregel of actie specifiek voor het PPO-team
Dient de eis specifiek voorgeschreven te worden aan ON? (Ja/Nee/n.v.t.)	Is de klanteis standaard of dient deze project specifiek voorgeschreven te worden aan de Opdrachtnemer.
Dient de eis aangepast te worden voor toepassen in BS? (Ja/Nee/n.v.t.)	Is de klanteis geschikt om in de Basisspecificatie op te nemen of dient er een aanscherpingsslag plaats te vinden?

Kolomnaam	Omschrijving
Ambitieniveau (Laag/Standaard/hoog)	Heeft de klanteis een laag, standaard of hoog ambitiedoel.
Bespreken met specialist (Ja/Nee)	Dient de eis besproken te worden met een duurzaamheidsspecialist?
Input specialist CE/Energie	Toelichting specialist op specifieke klanteis

BIJLAGE: FILTERBARE KES IN EXCEL

In het Excelbestand genaamd "133975 Filterbare KES in Excel" is het mogelijk om de klanteisen uit het rapport "Best Practices Klanteisspecificaties t.b.v. duurzaamheid in interne opdrachtverlening voor klimaat-en energie neutrale en circulaire rijksinfrastructuurprojecten, V1.2", te filteren.

In het Excelbestand staan 8 kolommen. De beschrijving van elke kolom is weergegeven in onderstaande tabel.

Kolomnaam	Omschrijving
Thema	De klanteisen kunnen gefilterd worden op het relevante thema 'klimaat en energie' en 'circulaire economie'
Object	De klanteisen kunnen gefilterd worden op 8 objecttypen; bruggen en viaducten, installaties, kades en vaste waterkeringen, sluizen, tunnels, vaargeulonderhoud, vaarwegen, wegen.
Hoofdstuk	Betreffende hoofdstuk nummer behorende bij de klanteis uit het Duurzame KES rapport
Eisnummer	Betreffende het eisnummer behorende bij de klanteis uit het Duurzame KES rapport
<i>Toelichting voor beheerder</i>	Betreffende de toelichting behorende bij de klanteis uit het Duurzame KES rapport
<i>Toelichting GPO/PPO</i>	Betreffende de toelichting behorende bij de klanteis uit het Duurzame KES rapport
Fase	De fase (verkenning, planuitwerking, realisatie en onderhoud) waar de klanteis betrekking op heeft
Transitiepad	Het transitiepad (Bouwplaats en bouwlogistiek, Kunstwerken en Wegverharding) waar de klanteis aan bijdraagt

IV

BIJLAGE: KES IMPORTEERBAAR IN GRIP

Het Excelbestand is separaat bijgevoegd conform het standaard format van Grip.

